

ประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการอบรมหลักสูตรการปฏิบัติหน้าที่ผู้บังคับป็นจัน
ผู้ให้สัญญาแก่ผู้บังคับป็นจัน ผู้ยึดเกาะวัสดุ หรือผู้ควบคุมการใช้ป็นจัน
และการอบรมทบทวนการทำงานเกี่ยวกับป็นจัน

พ.ศ. ๒๕๕๔

โดยที่กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ป็นจัน และหม้อน้ำ พ.ศ. ๒๕๕๒ กำหนดให้ นายจ้างต้องจัดให้ลูกจ้างซึ่งเป็นผู้บังคับป็นจัน ผู้ให้สัญญาแก่ผู้บังคับป็นจัน ผู้ยึดเกาะวัสดุ หรือผู้ควบคุมการใช้ป็นจัน ผ่านการอบรมหลักสูตรการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว และต้องจัดให้มีการอบรม หรือทบทวนการทำงานเกี่ยวกับป็นจัน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีประกาศกำหนด

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๖๖ แห่งกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ป็นจัน และหม้อน้ำ พ.ศ. ๒๕๕๒ อันเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการกำจัดสิทธิ และเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๓ มาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย อธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง หลักเกณฑ์ และวิธีการอบรมหลักสูตรการปฏิบัติหน้าที่ผู้บังคับป็นจัน ผู้ให้สัญญาแก่ผู้บังคับป็นจัน ผู้ยึดเกาะวัสดุ หรือผู้ควบคุมการใช้ป็นจัน และการอบรมทบทวนการทำงานเกี่ยวกับป็นจัน พ.ศ. ๒๕๕๔”

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับกับป็นจันทุกชนิดที่มีขนาดพิกัดการยกอย่างปลอดภัย (Safe working load) ตามที่ผู้ผลิตกำหนดตั้งแต่ ๑ ตันขึ้นไป

ข้อ ๔ ในประกาศนี้

“ผู้บังคับป็นจัน” หมายความว่า ผู้ซึ่งมีหน้าที่บังคับการทำงานของป็นจันให้ทำงานตามความต้องการ

“ผู้ให้สัญญาแก่ผู้บังคับป็นจัน” หมายความว่า ผู้ที่ทำหน้าที่ใช้สัญญา่มือหรือสัญญาณ สื่อสารชนิดอื่นกับผู้บังคับป็นจัน

“ผู้ยึดเกาะวัสดุ” หมายความว่า ผู้ทำหน้าที่ผูก มัด หรือเกี่ยววัสดุที่ให้ป็นจันยก

“ผู้ควบคุมการใช้ป็นจัน” หมายความว่า ผู้ทำหน้าที่อำนวยความสะดวก หรือสั่งการ ให้ผู้บังคับ ป็นจันปฏิบัติตาม ตลอดจนพิจารณาพิกัดน้ำหนักที่จะทำการยก

หมวด ๑
หลักเกณฑ์ วิธีการฝึกอบรม

ข้อ ๕ ให้นายจ้างจัดให้มีการฝึกอบรมหลักสูตรการปฏิบัติหน้าที่ผู้บังคับบัญชา ผู้ให้สัญญาแก่ผู้บังคับบัญชา ผู้ยึดเกาะวัสดุ หรือผู้ควบคุมการใช้ปั้นจั่น และการอบรมทบทวนการทำงานเกี่ยวกับปั้นจั่นตามหลักเกณฑ์ วิธีการ หลักสูตรการฝึกอบรมและวิทยากรฝึกอบรมที่กำหนดไว้ในประกาศนี้

ให้นายจ้างจัดทำทะเบียนรายชื่อผู้ที่ผ่านการฝึกอบรม วัน เวลาที่ฝึกอบรม พร้อมรายชื่อวิทยากรเก็บไว้ ณ สถานที่ประกอบกิจการหรือสำนักงานของนายจ้างพร้อมที่จะให้พนักงานตรวจแรงงานตรวจสอบได้ตลอดเวลา

ข้อ ๖ ในการฝึกอบรมหลักสูตรการปฏิบัติหน้าที่ผู้บังคับบัญชา ผู้ให้สัญญาแก่ผู้บังคับบัญชา ผู้ยึดเกาะวัสดุ หรือผู้ควบคุมการใช้ปั้นจั่น และการอบรมทบทวนการทำงานเกี่ยวกับปั้นจั่น ผู้จัดฝึกอบรมต้องดำเนินการ ดังนี้

(๑) แจ้งกำหนดการฝึกอบรมต่ออธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายไม่น้อยกว่าเจ็ดวันก่อนการจัดฝึกอบรม

(๒) จัดให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเข้ารับการฝึกอบรมเต็มเวลาตลอดหลักสูตรที่กำหนด

(๓) จัดให้มีการวัดผลและประเมินผลผู้เข้ารับการฝึกอบรมโดยต้องผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

(๔) ออกใบรับรองให้แก่ผู้ผ่านการฝึกอบรม

ข้อ ๗ ผู้จัดฝึกอบรมหลักสูตรการปฏิบัติหน้าที่ผู้บังคับบัญชา ผู้ให้สัญญาแก่ผู้บังคับบัญชา ผู้ยึดเกาะวัสดุ หรือผู้ควบคุมการใช้ปั้นจั่น และการอบรมทบทวนการทำงานเกี่ยวกับปั้นจั่น ต้องจัดให้มีผู้เข้ารับการฝึกอบรมภาคทฤษฎีห้องละไม่เกินหกสิบคนต่อวิทยากรอย่างน้อยหนึ่งคน และในการทดสอบภาคปฏิบัติต้องจัดให้มีวิทยากรอย่างน้อยหนึ่งคนและปั้นจั่นหนึ่งเครื่องต่อผู้เข้ารับการฝึกอบรมไม่เกินยี่สิบคน

ข้อ ๘ ในการทดสอบภาคปฏิบัติ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องได้รับการทดสอบภาคปฏิบัติในสถานที่จริง หรือมีลักษณะเหมือนสถานที่จริง

ข้อ ๙ ให้นายจ้างจัดให้มีการอบรมหรือทบทวนการทำงานเกี่ยวกับปั้นจั่นไม่น้อยกว่า ๓ ชั่วโมง กรณีหนึ่งกรณีใดดังนี้

(๑) ผู้ผ่านการอบรมและทำงานมาแล้วเป็นระยะเวลา ๒ ปี

(๒) เมื่อมีสถิติอุบัติเหตุสูงขึ้นหรือเกิดอุบัติเหตุร้ายแรงเกี่ยวกับปั้นจั่นในสถานที่ทำงาน

(๓) เมื่อมีการนำปั้นจั่นชนิดหรือลักษณะที่แตกต่างจากเดิมมาใช้งาน

หมวด ๒
หลักสูตรการฝึกอบรม

ข้อ ๑๐ หลักสูตรการฝึกอบรมในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับปั้นจั่น มีดังต่อไปนี้

- (๑) หลักสูตรการฝึกอบรมผู้บังคับปืนจั้น
- (๒) หลักสูตรการฝึกอบรมผู้ให้สัญญาณแก่ผู้บังคับปืนจั้น ผู้ยึดเกาะวัสดุ
- (๓) หลักสูตรการฝึกอบรมผู้ควบคุมการใช้ปืนจั้น
- (๔) หลักสูตรการอบรมหรือทบทวนการทำงานเกี่ยวกับปืนจั้น

ข้อ ๑๑ หลักสูตรการฝึกอบรมที่กำหนดไว้ตามข้อ ๑๐ ในการฝึกอบรมความรู้พื้นฐานภาคทฤษฎี มีกำหนดระยะเวลาการฝึกอบรมไม่น้อยกว่า ๖ ชั่วโมง ซึ่งอย่างน้อยต้องมีเนื้อหาวิชาที่อบรม ดังนี้

- (๑) กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ปืนจั้น และหมอน้ำ พ.ศ. ๒๕๕๒
- (๒) มาตรฐานสัญลักษณ์ความปลอดภัย
- (๓) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับปืนจั้น และชนิดของปืนจั้น
- (๔) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเชือก ลวดสลิง โช้ และอุปกรณ์ยก
- (๕) บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บังคับปืนจั้น ผู้ให้สัญญาณแก่ผู้บังคับปืนจั้น
- (๖) ความปลอดภัยในการทำงาน สาเหตุและกรณีศึกษาการเกิดอุบัติเหตุของปืนจั้น

ข้อ ๑๒ หลักสูตรการฝึกอบรมผู้บังคับปืนจั้นชนิดปืนจั้นเหนือศีรษะ ปืนจั้นขาสอง และปืนจั้นชนิดอยู่กับที่ชนิดอื่น ต้องประกอบด้วย

(๑) ภาคทฤษฎี มีระยะเวลาการอบรมไม่น้อยกว่า ๙ ชั่วโมง ซึ่งอย่างน้อยต้องมีเนื้อหาวิชาที่อบรม ดังนี้

- (๑.๑) ความรู้พื้นฐาน และระยะเวลาการฝึกอบรมตามข้อ ๑๑
- (๑.๒) ระบบไฟฟ้าเบื้องต้น
- (๑.๓) ระบบสัญญาณเตือน และ Limit switch
- (๑.๔) การใช้สัญญาณมือ
- (๑.๕) วิธีผูกมัดและการยกเคลื่อนย้าย
- (๑.๖) การประเมินน้ำหนักสิ่งของ
- (๑.๗) การใช้คู่มือการใช้งาน การตรวจสอบ และการบำรุงรักษาตามระยะเวลา

(๒) การทดสอบภาคปฏิบัติเสมือนจริง มีระยะเวลาไม่น้อยกว่า ๓ ชั่วโมง ซึ่งต้องมีการทดสอบการยกและเคลื่อนย้ายสิ่งของตามเส้นทางที่กำหนดอย่างถูกต้องและปลอดภัย

ข้อ ๑๓ หลักสูตรการฝึกอบรมผู้บังคับปืนจั้นชนิดปืนจั้นหอสอง รถ เรือปืนจั้น ต้องประกอบด้วย

(๑) ภาคทฤษฎี มีระยะเวลาการอบรมไม่น้อยกว่า ๑๕ ชั่วโมง ซึ่งอย่างน้อยต้องมีเนื้อหาวิชาที่อบรม ดังนี้

- (๑.๑) ความรู้พื้นฐาน และระยะเวลาการฝึกอบรมตามข้อ ๑๑
- (๑.๒) ระบบเครื่องยนต์ดีเซลเบื้องต้น

- (๑.๓) ระบบการไฮดรอลิกเบื้องต้น
- (๑.๔) ระบบไฟฟ้าเบื้องต้น
- (๑.๕) ระบบสัญญาณเตือนและ Limit switch
- (๑.๖) การใช้สัญญาณมือและเครื่องหมายจราจร
- (๑.๗) การอ่านค่าตารางพิกัดยก
- (๑.๘) การเลือกใช้ และการตรวจสอบอุปกรณ์ยก
- (๑.๙) วิธีผูกมัดและการยกเคลื่อนย้าย
- (๑.๑๐) การประเมินน้ำหนักสิ่งของ
- (๑.๑๑) การใช้คู่มือการใช้งาน การตรวจสอบ และการบำรุงรักษาตามระยะเวลา

(๒) การทดสอบภาคปฏิบัติเสมือนจริง มีระยะเวลาไม่น้อยกว่า ๓ ชั่วโมง ซึ่งต้องมีการทดสอบการยกและเคลื่อนย้ายสิ่งของตามเส้นทางที่กำหนดอย่างถูกต้องและปลอดภัย

ข้อ ๑๔ หลักสูตรการฝึกอบรมผู้ให้สัญญาณแก่ผู้บังคับปั้นจั่น ผู้ยึดเกาะวัสดุ ต้องประกอบด้วย

(๑) ภาคทฤษฎี มีระยะเวลาการอบรมไม่น้อยกว่า ๙ ชั่วโมง ซึ่งอย่างน้อยต้องมีเนื้อหาวิชาที่อบรม ดังนี้

- (๑.๑) ความรู้พื้นฐาน และระยะเวลาการฝึกอบรมตามข้อ ๑๑
- (๑.๒) การใช้สัญญาณมือ
- (๑.๓) การเลือกใช้ และการตรวจสอบอุปกรณ์ยก
- (๑.๔) วิธีผูกมัดและการยกเคลื่อนย้าย
- (๑.๕) การประเมินน้ำหนักสิ่งของ

(๒) การทดสอบภาคปฏิบัติเสมือนจริง มีระยะเวลาไม่น้อยกว่า ๓ ชั่วโมง ซึ่งต้องมีการทดสอบเกี่ยวกับการให้สัญญาณ การผูก มัด การยึดเกาะวัสดุอย่างถูกต้องและปลอดภัย

ข้อ ๑๕ หลักสูตรการฝึกอบรมผู้ควบคุมการใช้ปั้นจั่น ต้องประกอบด้วย

(๑) ภาคทฤษฎี มีระยะเวลาการอบรมไม่น้อยกว่า ๙ ชั่วโมง ซึ่งอย่างน้อยต้องมีเนื้อหาวิชาที่อบรม ดังนี้

- (๑.๑) ความรู้พื้นฐาน และระยะเวลาการฝึกอบรมตามข้อ ๑๑
- (๑.๒) การใช้สัญญาณมือ
- (๑.๓) วิธีผูก มัดและการยกเคลื่อนย้าย
- (๑.๔) การประเมินน้ำหนักสิ่งของ

(๒) การทดสอบภาคปฏิบัติเสมือนจริง มีระยะเวลาไม่น้อยกว่า ๓ ชั่วโมง ซึ่งต้องมีการทดสอบเกี่ยวกับการวางแผนการยกอย่างปลอดภัยและพิจารณาพิกัดน้ำหนักที่จะทำการยกโดยกำหนดลักษณะรูปร่าง วัสดุของสิ่งของที่จะยก

ข้อ ๑๖ หลักสูตรการอบรมหรือทบทวนการทำงานเกี่ยวกับปั้นจั่นต้องมีหัวข้อวิชา และระยะเวลาการฝึกอบรมไม่น้อยกว่า ๓ ชั่วโมง ดังต่อไปนี้

(๑) กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ปั้นจั่น และหม้อน้ำ พ.ศ. ๒๕๕๒

(๒) กิจกรรมกลุ่มกรณีศึกษาการเกิดอุบัติเหตุของปั้นจั่นและความสูญเสียรวมทั้งนำผลการสอบสวนอุบัติเหตุมาวิเคราะห์เพื่อวางแผนป้องกัน

(๓) ความปลอดภัยในการใช้งานปั้นจั่น กรณีที่นำปั้นจั่นชนิดหรือประเภทที่แตกต่างจากเดิม มาใช้งาน

หมวด ๓

วิทยากรฝึกอบรม

ข้อ ๑๗ วิทยากรผู้ทำการฝึกอบรมต้องมีคุณสมบัติอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางด้านวิศวกรรมศาสตร์สาขาวิศวกรรมเครื่องกล หรือเทียบเท่า และมีประสบการณ์ในหัวข้อที่บรรยายไม่น้อยกว่า ๑ ปี

(๒) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีด้านวิทยาศาสตร์สาขาฟิสิกส์หรือเทียบเท่า หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาช่างยนต์ ช่างกลโรงงาน ช่างเทคนิคอุตสาหกรรม ช่างไฟฟ้า หรือเทียบเท่า หรือเป็นเจ้าของหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับวิชาชีพ ซึ่งมีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับปั้นจั่นไม่น้อยกว่า ๓ ปี หรือมีประสบการณ์ในหัวข้อที่บรรยายไม่น้อยกว่า ๓ ปี

(๓) ช่างชำนาญการ ซึ่งมีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับปั้นจั่นและหัวข้อที่บรรยาย ไม่น้อยกว่า ๕ ปี

(๔) เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานของรัฐ ซึ่งมีประสบการณ์ในหัวข้อที่บรรยายไม่น้อยกว่า ๑ ปี

ประกาศ ณ วันที่ ๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๔

อัมพร นิตสิริ

อธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน